

פנינים מאירים

הארות ופנינים ממשנת רבותינו - על חדף היומי

גליון 9

פרשת תצוה

ברכות נ"ז ס"ד

המעלה של השלמת המסכת

את כל המסכתות] שזה מבטל את היצר הרע לגמרי, ואין זה רק טעם של תורה ויתבלין, אלא שכל מהות האדם היא תורה! והיצר הרע בטל בשישים ולא נשאר טעם המיעוט כלל, ואשרי הזוכה לכך.

ועוד אמר מרן בענין זה - אם חז"ל כינו את המסכת בשם 'מלכה' - מיהו המלך? מי שלומד אותה!

אמנם מצינו גם שהתורה נקראת 'אשת חיל' ולא מלכה? אלא הנקודה היא - אם לומד רק חלק מהמסכת נקרא 'נודע בשערים בעלה', אבל אם זוכה לסיים מסכת הוא בדרגת 'מלך'.

ולכן אביי עשה יומא טבא לרבנן למי שהשלים מסכתא - כי מי שמסיים מסכת שלמה הוא כבר 'אנדערע רבני', דרגה אחרת!

סיום מסכת נותנת הרגשה של חיזוק, כפי שסיפר לי אחד, שבתחילה לא ידע את חשיבות סיום המסכת, ולכן לא היה מסיים, אבל פעם אחת הוא חיזוק גדול מאוד, ומאז הוא מסיים כל מסכת.

וכך היא המציאות, שאם מסיימים מסכת זה נותן חיזוק לכל הלימוד, ומן הראוי לידע כי כל אחד ואחד ראוי לזה, לסיים את המסכת, עם חזרות.

חלום. [נ"ז:]
מה מיוחד במספר 'שישים'? ומדוע הוא נבחר לסמל דבר מועט?

המהרש"א מסביר שבדיני ביטול מצינו - שכאשר אין בו אחד משישים האיסור בטל, אבל דבר שהוא אחד משישים עדיין יש בו ממשות, ולא בטל.

הנה במדרש [רבה במדבר י"ח] על הפסוק בשיר השירים "שישים מלכות" - כתוב שמרומז בו שישים המסכתות שבש"ס.

מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א מוכיח שחלוקת הש"ס למסכתות, אינה דבר חדש שחידש רבנו הקדוש בזמן סידור המשנה, אלא כך היא צורת התורה שבעל פה, שנמסרה למשה מסיני מחולקת לשישים מסכתות, כמו שהתורה שבכתב מחולקת לחמישה חלקים.

ומסביר את הענין של 'שישים מסכתות' על פי הגמרא בקידושין [ל:]: "בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין", הלשון 'תבלין' משמעותו שניתן 'טעם של תורה' במהות של האדם, עדיין יש בו יצר הרע, אלא שהתורה החלישה אותו מעט.

אמנם כל זה רק כאשר מתחיל ללמוד, אבל עם כל מסכת מתחזק ומתעצם הטעם, עד שזוכה לשישים המה מלכות, והיינו שזכה ל'טעם של תורה' ששים פעמים, [שסיים

דירתו הנאה של מרן הגרי"ג

שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה וכו'.
[נ"ז:]

כאשר למדו בחדרו של מרן הגרי"ג שטיינמן זצוק"ל את דברי הגמרא ש'דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם', שאלו אותו - מהי דירה נאה? והוא השיב - הנה ביתי היא דירה נוחה ונאה המרחיבה את הדעת!...

התנגדותו של מרן לצביעת הבית מפורסמת, פעם נכנסו לביתו של רבנו משלחת בעלי עסקים, לבקשת עצה וברכה, ביניהם היה גם מנהל חברת טמבור, [חברה ליצור צבעים]. מנהל החברה ניסה את מזלו, והציע לרבנו שהוא יצבע לו את הבית חנים, אך רבנו סירב נחרצות, ואמר בשם ה"חזון איש" זצ"ל שאמר על עצמו: "כי אילו היה לו בית יפה היה בזה חילול ה'". עוד אמר בהזדמנות אחרת: "בשביל מה צריך את זה? כמה זמן חיים בסך הכל כבר בעולם הזה?!"

בשכונתו של מרן התגורר סיד, שהפציר מאד שרוצה לצבוע את בית מרן.

מרן נענה לו, כי היה סבור שיעשה בכך חסד עם הסייד, והסכים לו לסייד רק את ההול שבכניסת הבית.

לאחר תקופה קצרה, פרצה בשבת להבה ממנורת הנפט שהיתה תלויה על הקיר המסוייד, והקיר השחיר [ומאז יש שם בהול צבע ירוק, שצבעו היכן שהשחיר].

מרן אמר אז כי השריפה אירעה בגלל שעזבו את ההנהגה שלהם, וצבעו את הקיר.

הגשם היה יכול לרדת גם בלי רעמים

שמים, מה יוסיף, מה ירגש, מה יוביל ויביא, לקראת מטרת המטרות - הלא היא יראת שמים!
חישב הקב"ה - והביא גשמים תוך רעמים דווקא! כדי שיראו מלפניו, כדי שעל ידי כך תתווסף אצל בני האדם עוד מעט יראת שמים.

נמצא איפוא כי מה שרצה הקב"ה לברוא בעיקר - הלא המה הרעמים, כדי שיפשו עקמומיות שבלב!
אין זה דרך אגב בעלמא, אלא מטרה! רצתה חכמתו יתברך כי הברכה הכבירה של גשם, תבוא תוך כדי הבאת הברכה של אפשרות יישור עקמומיות שבלב.

כך בגשם ורעמים, כך באותות השמים - שמש ירח וכוכבים, המטרה היא האותות, כדי להוסיף עוד יראת שמים, רצתה חכמתו יתברך - כי בבריאת הברכה של השמש הירח, האור והחיים שהמה מביאים, תשולב גם ברכת כל הברכות - הלא היא אפשרות של תוספת יראת שמים.

אמר ר' אלכסנדר אמר ר' יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומיות שבלב שנאמר: "והאלהים עשה שייראו מלפניו".
[נ"ט]

וצריך להבין הלא התנגשות העננים היא חלק בלתי נפרד מתהליך ירידת הגשמים, ומדוע יש כאן מקום לבדוק מפני מה נבראו הרעמים?

מסביר הגאון **רבי ברוך מרדכי אזרחי** שליט"א שהרי מצד הבורא יתברך שמו, מה ממנו יהלוך לברוא את כל התהליך הזה ללא רעמים וללא ברקים?

הוא זה שיצר וברא את הטבע, את כל הטבעים, כל מניעיהם, וכל תוצאותיהם, מדוע איפוא חישב כביכול הקב"ה וברא כך את העננים והגשם, שיבואו עם רעמים?

חז"ל גילו לנו, כי ביסוד כל מחשבת הבריאה, טמונה המטרה של יראת שמים, קודם כל חושבים ומחשבים מה יועיל ליראת

בציזת להנהגת הדור זוכים לקפיצת הדרך בעבודת ה'

ונאמר אל אברהם: 'לכן עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה', כי הגיע מתוך יראתו למדרגת התבטלות גמורה. גם במעשה דר"א בן דורדיא שאמרו חז"ל: 'בכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת כו', לא דיין לרשעים שמקבלים אותם בתשובה, אלא שקוראים להם רבי, והיינו שהוא קנה עולמו בשעה אחת של שבירת היצר, שעשה ע"י זה קפיצת דרך בעליה במדרגתו הרוחנית, ולא עוד אלא זכה להגיע בקפיצת דרך זו להתעלות לבחינה שהיה במעי אמו - כשלמד כל התורה. בימינו אנו הרוצה להתעלות במדרגתו הרוחנית, צריך תמיד לשאול ולשמוע את מוצא פיהם של גדולי ישראל, כדי להנצל מנגיעות, להתבטל לדעת רבותינו, ולעשות את דבריהם גם בדברים שהם למעלה משכלנו, וע"י כך נזכה לקפיצת הדרך בעבודת ה'.

"ובהשחית ראה ה' וינחם" - מאי ראה? וכו', ושמואל אמר: אפרו של יצחק ראה שנאמר: "אלהים יראה לו השה". [ס"ב:] הלשון 'אפרו של יצחק', דרוש הסבר, וכי יצחק נשרף? הרי לבסוף ה' אמר לו - אל תשלח את ידך אל הנער? הסביר הגאון **רבי חיים פרידלנדר** זצוק"ל שהעקידה ונטילת המאכלת לשחוט את יצחק היתה כרוכה בהתבטלות כלפי רצון ה'. התבטלות לציווי ה' - אפילו בדבר שהיה נגד הבנת השכל, נחשבת שעשה את עצמו לאפר. מכח התבטלות הזו זכו לקפיצת הדרך בעבודת ה', והתעלו במדרגתם שנחשב להם ממש כאילו אפרו של יצחק צבור לפני ה'.

איך מתארים תגרה אלימה

ה' גור על שמעון גזירה רעה של פציעה... וראובן נבחר בגלל עוונותיו להיות השליח הרע, שעל ידו תתגלגל הגזירה הרעה. כשלומדים כך את התוספות, שואבים יראת שמים ואמונה!

[הגרא"ל מוסיף שאולי ניתן ללמוד מכאן שכדאי להעדיף רופא שידוע שהוא מרפא רק בגלל שיש לו רשות לרפא, ולא רופא מהיטוב שברופאים' שחושב שהכל בשליטתו...]

דתני דבי רבי ישמעאל 'רפא ירפא' מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. [ס.]

מהו הצד לומר שיחא אסור לעזור לאדם חולה שמתייסר - ולהגיש לו רפואה למכתו?

הגאון **רבי אליהו לופיאן** זצוק"ל מתרץ על פי דברי התוספות [ב"ק פ"ה.] שהמרפא מכה שה' שלח - נראה כסותר 'גזירת המלך', ולכן צריך היתר מיוחד לרפאות.

והביא **שהחפץ חיים** למד מכאן יסוד חשוב באמונה, בפסוק הקודם מדובר הרי בקטטה שהתפתחה לתגרה אלימה, בין ראובן לשמעון...

- 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב. אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא'.

הבה נבדוק מהי התגובה הטבעית שלנו כשרואים את שמעון הפצוע - האם נבחר לתאר ולהאשים את האלימות של ראובן הרשע? או שנרחם על שמעון, שנגזרה עליו בשמים גזירה רעה של חבלה ופציעה...

כשנעיין בדברי התוספות, נראה שמו"רפא' לומדים להתיר כשהכאה בידי אדם, ומי"רפא' לומדים להתיר כשהכאה בידי שמים, ובשניהם צריך היתר מיוחד - לומר שהרפואה לא נחשבת סותר גזירת המלך.

דברי התוספות מאירים בפנינו את האמת - ש'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה, והיחס לכל מכה גם מבן אדם, צריך להיות כאל גזירת מלך!

יותר יפה כשלא עונים...

אמר ר' אבין הלוי: כל הדוחק את השעה - שעה דוחקתו, וכל הנדחה מפני השעה - שעה נדחת מפניו. [ס"ד.]

בהספד שנשא המשגיח הגאון **רבי שלמה ולבה** זצוק"ל על הגאון **רבי יואל קלופט** זצוק"ל סיפר מעשה נורא - שבתחילת דרכו בארה"ק היה הרב קלופט אב"ד בעיר רחובות.

והנה קמו אנשים שהיתה עינם צרה בהצלחתו, והכפישו את שמו באופן מחפיר ביותר, את המערכה ניהל עיתון מסוים, ובאו אליו מעיתון אחר שרוצים להחזיר מלחמה השערה.

אמר להם הרב קלופט: "סאיז שענער אז מענפערט נישט" [יותר יפה כשלא עונים].

טענו הרי זה חילול ה' כבוד התורה וכו', חזר ואמר: "סאיז שענער אז מענפערט נישט" - ולא הרשה להגיב כלל, וכך עזב את העיר בבושת פנים ועבר לחיפה.

בחיפה כידוע נתגדל שמו למעלה ראש, והיה מגדולי הדור שעל פיו ישק דבר, לא רק בק"ק חיפה אלא בכל אזור צפון הארץ.

וקרא עליו המשגיח את דברי חז"ל כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכל הנדחה מפני השעה שעה נדחת מפניו.

פרשת תצוה

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמֹן וַיֵּית זֶךְ כֶּתִית לְמַאֲוֵר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד.

בבעל הטורים: **ואתה תצוה**. לא הזכיר משה בזה הסדר מש"א"כ בכל החומש שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הוזכר בה (חוץ ממשנה תורה) והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת וקללת חכם אפי' על תנאי באה ונתקיים בזה.

הגאון **רבי זלמן סורוצקין** זצוק"ל העיר שמעניין הדבר שפרשה זו נקבעה לקרוא כל שנה בשבוע שחל בו ז' אדר, יום הולדת ופטירת משה רבנו.

והסביר שהדעת נותנת שחכמי ישראל רצו להבליט את אופיה הטהור של אמונת ישראל, שלא מעמידה את המחוקק במרכז הפולחן הדתי.

באמונות כוזבות רואים שכל ימי אידיהם סובבים והולכים סביב חייו הפרטיים של המחוקק, [יום ההולדת והמיתה, ועוד מאורעות שאירעו עימו] עד שנוצר רושם שהכל נברא לכבודו. לא כן חלק יעקב - שהמחוקק נחבא אל הכלים, יום הולדתו ופטירתו אינם מפורשים בתורה, עד שאפילו המן הרשע שנודע לו יום פטירתו של משה, לא ידע מהו יום הולדתו.

וחכמי הדורות הלכו בדרכי רבותיהם, וקבעו בסדר הפרשיות, שבשבוע זה פרשה שמשרע"ה אינו מוזכר בה - מפני שקילע עצמו למען מחילת עוונותיהם של ישראל.

ובזה הדגישו שקללה זו - היא ברכה בעינינו, ומשמשת הגדרה קולעת לחיי 'איש האלוקים', שמסכן את עצמו להישרף ממלאכי מעלה, וכשחשש על מחיית ישראל, הסכים למחיית שמו מהתורה, להצלת ישראל!

[אזניים לתורה]

[א"ה ולא בכדי התגלגל שבשבוע זה ילמדו בדף היומי שהקב"ה אמר למשה רבנו ע"ה: אם אתה מחזיר האהל למקומו מוטב, ואם לאו יהושע בן נון תלמידך משרת תחתיך וכו', אמר רבא: אף על פי כן לא יצא הדבר לבטלה, שנאמר: "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל". סג:]

לתגובות והארות וכן לקבלת הגיליון בתחילת השבוע ניתן לפנות: peninim88@gmail.com
הפנינים מלוקטים וערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים